

2. Bekh, I. D. (2008). Vychovannya osobystosti [Personality education] [Tekst] : [pidruch. dlya stud. vyshch. navch. zakl.]. K. : Lybid', 2008. 848 s. [in Ukrainian].
3. Borovets', O. (2019). Osvitnye seredovyshe pochatkovoyi shkoly: suchasni pidkhody ta vymohy. Educational environment of primary school: modern approaches and requirements. *Innovatyka u vykhovanni*. Vyp. 9. S. 114–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2019_9_15. [in Ukrainian]
4. Hutsulyak, L. I. (2017). Sotsial'no-osvitnye seredovyshe v pedahohichnomu protsesi shkoly. [Social and educational environment in the pedagogical process of the school]. *Molodyy vchenyy*. № 5. S. 304–308. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_73.
5. Ishchenko, L., Mel'nykova, O. (2020). Rol' preventyvnoyi pedahohichnoyi diyal'nosti u formuvanni moral'nykh ustanovok suchasnykh doshkil'nykiv. [The role of preventive pedagogical activity in the formation of moral attitudes of modern preschoolers. *Psykholoho-pedahohichni problemy suchasnoyi shkoly*]. Vyp. 1(3). Ch. 1. S. 72–81. [in Ukrainian]
6. Kichuk N. V. (2016). Stvorennya osvith'oho seredovyshecha molodshykh shkoliariv – osobystisno-profesiyne pryznachennya pedahoha suchasnoyi shkoly. [Creating an educational environment for younger schoolchildren is the personal and professional purpose of a modern school teacher]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: pedahohika. № 1. S. 6–10. [in Ukrainian]
7. Kontsepsiya preventyvnoho vykhovannya ditey i molodi [The concept of preventive education of children and youth]: Zatv. Prezydiyeyu APN Ukrainy 25.02.98 r. Protokol №1-7/3-21 / Orzhekhov's'ka V. M., Pylypenko O. I. Zhyttytvorchy potentsial reabilitatsiyanoi pedahohiky: Rozdumy nad probl.: Zbirnyk / medyko-ozdorov. sots.-reabilitats. tsentr dlya nepovnoletnikh. S. 273–278. [in Ukrainian]
8. Kontsepsiya formuvannya preventyvnoho vykhovnoho seredovyshecha zahal'noosvitn'oho navchal'noho zakladu v umovakh novoyi sotsiokul'turnoyi real'nosti (Proyekt) [The concept of forming a preventive educational environment of a general educational institution in the conditions of a new socio-cultural reality (Project)]. (2013). / Orzhekhov's'ka V. M., Kyrychenko V. I., Yezhova O. O., Fedorchenko T. Ye. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholya*. *Psykholoho-pedahohichni nauky*. № 2. S. 41–48. [in Ukrainian]
9. Kudla, M. V. (2020). Rozvyval'ne osvitnye seredovyshe u pochatkoviyi shkoli yak faktor stanovlennya uspishnoyi osobystosti. [Developmental educational environment in primary school as a factor in the formation of a successful personality]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolakh: zb. nauk. pr.* / [redkol.: A. V. Sushchenko (holov. red.) ta in.]. Zaporizhzhya : KPU. Vyp. 70. T. 2. S. 95–99. [in Ukrainian]
10. Mel'nykova, O. (2017). Preventyvne vykhovannya ditey doshkil'noho viku – pedahohichna problema suchasnosti. [Preventive education of preschool children is a modern pedagogical problem]. *Pedahohichnyy chasopys Volyni*. №4 (7). S. 24–30. [in Ukrainian]
11. Mel'nychuk, L. B. (2009). Rol' shkoly u preventyvnomu vykhovanni molodshykh shkoliariv. [The role of the school in preventive education of younger schoolchildren]. *Nauka i osvita*. № 10. S. 203–205. [in Ukrainian]
12. Optymizatsiya vykhovnoho potentsialu pozashkil'noho navchal'noho zakladu [Optimizing the educational potential of an extracurricular educational institution: a collective monograph]. (2012). kolektivna monohrafiya / [Verbyts'ky V. V., Lytovchenko O. V., Kovbasenko L. I. ta in.]; za red. O. V. Lytovchenko. K. : Pedahohichna dumka. 192 s. [in Ukrainian]
13. Fedun, O. & Mel'nyk, I. (2020). Sutnisna kharakterystyka osvith'oho seredovyshecha v konteksti doshkil'noyi osvity. [Essential characteristics of the educational environment in the context of preschool education]. *Molodyy vchenyy*. 11(87). S. 93–97. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-21> [in Ukrainian]
14. Tymbalaru, A. D. (2016). Osvitniy prostir: sutnist', struktura i mekhanizmy stvorennya. [Educational space: essence, structure and mechanisms of creation]. *Ukrayins'kyy pedahohichnyy zhurnal*. № 1. S. 41–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrprj_2016_1_7. [in Ukrainian]
15. Shydelko, A. (2013). Naukovo-metodychni osnovy preventyvnoyi diyal'nosti psykhohichnoyi sluzhby PTNZ. [Scientific and methodological bases of preventive activity of the psychological service of PTNS]. *Psykholoho-pedahohichni zasady diyal'nosti pedahoha suchasnoyi profesiyanoi shkoly: navch.-metod. posib./ Dehtyar'ova H. S., Kozyar, M. M., Rudenko, L. A., Shydelko, A. V.; za red. Rudenko, L. A. K.: Pedahohichna dumka*. S. 74–107. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДОВГА Тетяна Яківна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: модернізація освіти; професійна підготовка майбутнього педагога; імідж сучасного педагога; імідж-дизайн освітнього середовища.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DOVGA Tetiana Yakivna – Doctor of Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Preschool and Primary Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: modernization of education; professional training of the future teacher; the image of a modern teacher; image design of the educational environment.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2024 р.

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-271-275

ДУДКА Тетяна Юріївна –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-1083>
e-mail: kiev.professor@gmail.com

ЧУМАК Микола Євгенійович –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних технологій і програмування Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9956-9429>
e-mail: chumak.m.e@gmail.com

ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тематика статті торкається доволі актуальної проблеми, пов'язаної з необхідністю організації ефективного змішаного навчання в умовах воєнного часу. Деталізовано беззаперечний вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на продуктивність розвитку сучасного освітнього процесу. Підкреслено значущість електронних освітніх ресурсів (ЕОР) як важливого та водночас дієвого інструменту для досягнення навчальної мети, з урахуванням необхідності дотримання закладами вищої освіти (ЗВО) безпекової ситуації.

Мета дослідження – проаналізувати вплив електронних освітніх ресурсів на підвищення ефективності змішаного навчання у сучасних соціокультурних реаліях.

Акцентовано увагу на відмінності усіх електронних освітніх ресурсів за критеріями контекстуальності, операційності та технологічності.

Проблематизовано нагальну необхідність у формуванні повноцінних освітніх модулів з розширеними можливостями їх використання на різних платформах мобільних пристроїв, забезпечуючих суб'єктів пізнання широким освітнім простором, доступним у часовому режимі 24/7.

Структуровано та унаочнено потенційні можливості ЕОР для реалізації завдань змішаного навчання (зокрема, поєднання фреймової, гіпертекстової та текстової структури у форматі інтерактивного та онлайн мобільного режиму).

Узагальнено ефективність поєднання процесу використання електронних освітніх ресурсів з проектною діяльністю, що активізує у подальшому формування професійно-комунікативної компетентності потенційних випускників.

Представлено перелік особистісних умінь та здатностей випускників ЗВО (зокрема, пов'язаних з використанням у навчальному процесі ІКТ), які сьогодні визнаються доволі значущими на рівні виконання ними професійно центрованих завдань.

Підкреслено невичерпність потенційних можливостей ІКТ для навчального процесу, що передбачає побудову двостороннього діалогу в рамках єдиної кодифікаційної системи знаків та символів, що уможливають презентацію соціокультурного досвіду крізь призму існуючої та віртуальної реальності.

Констатовано значущість впливу досліджуваного феномену на полегшення процесу сприйняття суб'єктами пізнання інформації та систематичного доступу до неї, на основі урахування їх індивідуальних освітніх потреб та здібностей.

Ключові слова: електронні освітні ресурси, змішане навчання, інновації, освітній простір, професійна підготовка.

DUDKA Tetiana Yuryivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department
Pedagogy and Psychology of Vocational Education
National Aviation University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-1083>

e-mail: kiev.professor@gmail.com

CHUMAK Mykola Yevgeniovich –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Information Technology and Programming
Dragomanov Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9956-9429>

e-mail: chumak.m.e@gmail.com

ELECTRONIC EDUCATIONAL RESOURCES AS A TOOL FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF BLENDED LEARNING: CHALLENGES AND PROSPECTS

The constant development of the modern digital society, reinforced by the local conditions of wartime, urged the issue of organizing high-quality blended learning for future teachers. Concurrently, the difficulties of implementing the above-mentioned task were actualized at the personal level by the conditions, such as the development of new psychological qualities and properties, formation of a different type of thinking and perception, professional competence, and level of culture (both general and business).

Considering the importance of the influence of innovations on the activity of teachers of higher education institutions prompts the need to involve them in the process of professional training to erase the set of contradictions between the requirements for the specified profession and the level of training of the graduate.

We strongly believe that providing the latter with an appropriate level of competence and psychological readiness to perform a whole range of professional tasks is possible by involving innovative teaching aids and high-tech electronic educational resources in the educational process. The resources listed above make it possible to create a real contextual professional field. At this level, the future teacher can “dive” into the world of complex practically centered tasks.

Today, all electronic educational resources are distinguished by the criteria of contextuality, operability, and technology, which makes it possible to improve them according to the innovative changes that come with new generations.

It is this feature, from a practical point of view, that makes it possible to meet new needs and requests of the educational environment from an innovative and technological standpoint. There is now an urgent need for the formation of full-fledged educational modules with expanded possibilities for their use on various platforms of mobile devices.

For the target audience of students, such modules should be a wide educational space presented by an ordered spectrum of knowledge from a specific academic discipline, which is available for independent work of learners at any convenient time. It is worth noting the fact that the value of such electronic educational resources was emphasized even during the COVID-19 pandemic and has been updated by the current realities of wartime on the territory of our country.

Regarding this, today, it is extremely difficult to ensure safe conditions for students of all educational levels in the classrooms of higher education institutions at the regional level. This “triggered” the need to use mixed-education higher education institutions to achieve the set educational goals among a wide target audience of students.

Key words: electronic educational resources, blended learning, innovations, educational space, professional training.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Неймовірно складні виклики 20-х років поточного століття презентували на широкий проукраїнський загал цілий спектр безпрецедентних реалій, дотичних до існуючого освітнього буття. Наростання світових конфліктів, кристалізація біполярного світу, з яскраво вираженою тактикою насильницько-воєнних дій країн-агресорів на світовій арені, – усе це найбільшою мірою «спотворило» однополярний соціальний моноліт, провокуючи коливання на рівні цілісного устрою вищої освіти.

Змушені констатувати, що зміни на політичній карті світу сьогодні відбуваються значно швидше, аніж широкі дослідницькі кола у різних куточках земної кулі встигають адаптувати змістові концепти відповідно до актуальних соціокультурних запитів. Тим не менше, потреба оновлення знань залишається для кожного освітнього концентру актуальним завданням, розв'язання якого значною мірою полегшує потенціал ІКТ. Надзвичайно важливим інструментарієм у цьому аспекті, на наш погляд, слугують електронні освітні ресурси, які значною мірою полегшують процес сприйняття навчального матеріалу та слугують незамінним ресурсом для реалізації завдань змішаного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі аспекти досліджуваної проблематики висвітлені на сторінках праць таких українських дослідників як: Л. Алексєєнко-Лемовська, В. Биков, І. Вороникова, М. Садовий, В. Сиротюк, Т. Тихонова та інші. Проте, досі заявлена тематика не отримала багатогранного висвітлення на сторінках наявних наукових пошуків, що позначилося на її виборі.

Мета статті – проаналізувати вплив електронних освітніх ресурсів на підвищення ефективності змішаного навчання у сучасних соціокультурних умовах.

Ключовим дослідницьким інструментарієм послугувала наступна група методів: аналізу та синтезу, індукції й дедукції, порівняльного аналізу методичних аспектів побудови електронних освітніх ресурсів, прогнозування, інтерпретації отриманих результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Невпинний розвиток сучасного цифрового суспільства, підсилений локальними умовами воєнного часу, проблематизував питання щодо організації якісного змішаного навчання для майбутніх викладачів. Складнощі реалізації вищезазваного завдання паралельно актуалізували на особистісному рівні необхідність формування та розвитку: нових психологічних якостей та властивостей; іншого типу мислення й сприйняття; професійної компетентності та рівня культури (як загальної так і ділової).

Урахування важливості впливу інновацій на діяльність викладача ЗВО кристалізували необхідність їх залучення до процесу професійної підготовки з метою нівелювання сукупності протиріч між вимогами до «носія професії» та рівнем підготовки випускника. На наше глибоке переконання, забезпечення останнього відповідним

рівнем компетентності та психологічної готовності до виконання цілого спектру професійних завдань можливе за умов залучення до освітнього процесу інноваційних засобів навчання та високотехнологічних електронних освітніх ресурсів. Перелічені вище ресурси уможливають створення справжнього контекстно-професійного поля, на рівні якого майбутній викладач має змогу «зануритися» у світ складних практико-центрованих завдань.

На сьогодні, відмінність усіх електронних освітніх ресурсів визначається за критеріями контекстуальності, операційності та технологічності, що дає можливість удосконалювати їх відповідно до інновативних змін, що приходять з новими поколіннями. Саме ця особливість, з практичної точки зору, уможливує задоволення усе нових і нових потреб та запитів освітнього середовища з інноваційно-технологічної позиції. Наразі спостерігається нагальна потреба у формуванні повноцінних освітніх модулів з розширеними можливостями їх використання на різних платформах мобільних пристроїв. Такі модулі повинні презентувати для цільової аудиторії суб'єктів пізнання широкий освітній простір, презентований упорядкованим спектром знань з конкретної навчальної дисципліни, що доступний для самостійної роботи здобувачів у будь-який зручний для них час. Доцільно зауважити і той факт, що цінність таких електронних освітніх ресурсів була відзначена ще у період пандемії COVID-19 та актуалізована й сьогоднішніми реаліями воєнного часу на теренах нашої країни. У світлі останнього, стає зрозумілим, що на загальнорегіональному рівні забезпечити безпекові умови перебування усіх здобувачів освітнього рівня в аудиторіях ЗВО сьогодні надзвичайно складно. Саме остання тенденційність «спрокувала» необхідність використання ЗВО формату змішаного навчання з метою досягнення поставлених освітніх цілей у колі широкої цільової аудиторії здобувачів.

Перед кожним без винятку українським ЗВО постав реальний виклик: необхідність створення цифрового освітнього простору (зокрема, репрезентованого багаторівневою електронних освітніх ресурсів), забезпечуючого виконання функції засобу зв'язку як на рівні індивідуально-диференційованої так і групової діяльності. Вище названі ресурси повинні вирізнятися чітко сформульованим та водночас легким для сприйняття контентом, наповненим необхідними гіперпосиланнями. У цьому аспекті, на наш погляд, важливе значення має і «творчий» підхід до художнього, технологічного та технічного наповнення контенту, який повинен подаватися у чіткій логічній послідовності викладу навчального матеріалу. Такий навчальний «контент» повинен містити завдання для перспективної реалізації функцій поточного та проміжного контролю, оскільки якість засвоєння суб'єктами пізнання навчального матеріалу повинна бути повсякчас під чітким контролем викладача. Системний аналіз рівня засвоєння навчального матеріалу тими хто навчається забезпечує викладача можливістю

коригування педагогічних дій, за умов виникнення такої необхідності.

З метою повноцінної реалізації завдань змішаного навчання, електронні освітні ресурси повинні репрезентувати на широкий загал усі навчальні блоки освітніх компонентів таким чином, щоб помітним чином прослідковувався «ланцюжковий» зв'язок між аудиторною та позааудиторною роботою тих, хто навчається. У фокусі виконання суб'єктами пізнання завдань для самостійної роботи, відкрите освітнє е-середовище повинно бути настільки високоструктурованим, щоб процес самонавчання відмінно циркулював за умов відсутності чітких поточних директив зі сторони самого викладача.

В основу виконання завдань «структурування» навчального матеріалу покладено дидактичний принцип систематичності та послідовності, що відмінно «працює» на рівні реалізації контекстного підходу до розв'язання задач різного рівня складності. За таких умов, освітній ресурс постає в ієрархічній формі: стартує від елементарного понятійно-категоріального апарату і фінішує у вигляді складних завдань прикладного змісту.

Необхідність більш предметного розкриття досліджуваної проблематики актуалізувала формулювання потенційних можливостей електронних освітніх ресурсів для реалізації завдань змішаного навчання (див. рис. 1).

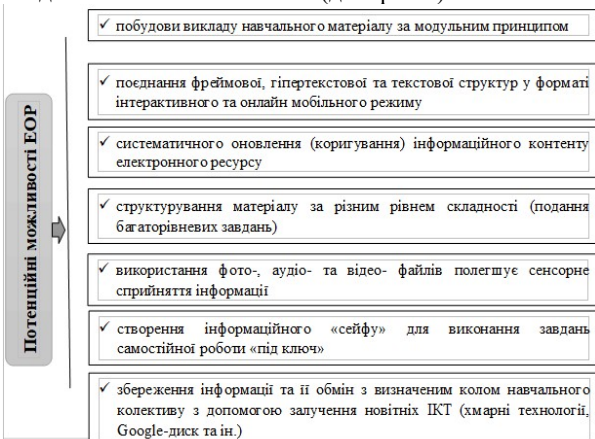

Рис. 1. Потенційні можливості електронних освітніх ресурсів (ЕОР) для реалізації завдань змішаного навчання

З-поміж представлених на рисунку «компонентів» найбільш значущими, на наш погляд, є такі потенційні можливості як: 1) поєднання фреймової, гіпертекстової та текстової структур у форматі інтерактивного та онлайн мобільного режиму; 2) використання фото-, аудіо- та відео- файлів, що полегшує сенсорне сприйняття інформації; 3) збереження інформації та її обмін з визначеним колом навчального колективу з допомогою залучення новітніх ІКТ (хмарні технології, Google-диск та ін.) (рис. 1). Порівнюючи значущість трьох останніх потенційних можливостей ЕОР, особливою значущістю вирізняється серцевинний, оскільки ґрунтується на урахуванні психолого-педагогічних передумов активізації особистісного потенціалу на рівні освітнього «ландшафту» (рис.1). Така особистісна

«активізація» уможливує подальше полегшення процесу адаптації випускника до подальшої професійної діяльності.

Реальним викликом сьогодення для кожного ЗВО є необхідність урахування на загальнодержавному рівні особливих умов воєнного часу. Останнє завдання проблематизувало питання формування у майбутніх фахівців проєктивних умінь. Актуальність останнього сфокусована на перспективності подальшого функціонування фахівця в умовах невизначеності, що породжує гостру необхідність розвитку на особистісному рівні здатності до оперативного прийняття найоптимальніших рішень, виходячи з умов, що склалися. Фокусування дослідницької уваги саме на проєктній діяльності, яка найбільш повнопланово розкривається на рівні побудови складних комунікативних зв'язків між різними учасниками групи, має надзвичайно важливе значення для правильного розв'язання типових та нетипових задач у найкоротші терміни.

Досвід засвідчує, що досить перспективним (зокрема, для удосконалення умов сьогоденного змішаного навчання) є поєднання процесу використання електронних освітніх ресурсів з проєктною діяльністю, що активізує у подальшому формування професійно-комунікативної компетентності потенційних випускників. На рівні сучасного соціокультурного поля, важливість останньої тенденції приховується у наростаючій необхідності систематичного обміну між суб'єктами діяльності великими об'ємами інформації, за умов прямої дії високошвидкісних часових показників.

На сьогоднішній день, доволі значущими визнаються наступні особистісні уміння та здатності випускників ЗВО (зокрема, пов'язані з використанням у навчальному процесі ІКТ):

- аналізувати та передбачати результативність комунікативного діалогу, виокремивши на його рівні основну та другорядну інформацію;
- прогнозувати зміст інформації, що надходить на основі синтезу вербальних та невербальних засобів спілкування;
- враховувати рівень мовної культури з метою прийняття правильних комунікативних мір для розв'язання типових та атипових ситуацій;
- вибудовувати власну мовну поведінку, на основі урахування першочерговості професійних завдань (поточних, термінових, оперативних);
- переконувати співрозмовників у правоті власних поглядів та переконань;
- формулювати свою думку максимально лаконічно та зрозуміло для усіх учасників комунікативного процесу;
- адаптовувати свою комунікативну поведінку відповідно до реально існуючої ситуації.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Узагальнюючи вищевикладене стає зрозумілим, що потенційні можливості ІКТ як прогресивного інструменту збагачення освітнього процесу інноватикою є невичерпними. Вагомість останнього відслідковується, зокрема, у можливості побудови двостороннього діалогу в рамках єдиної

кодифікаційної системи знаків та символів, що уможливають презентацію існуючого крізь призму існуючої та віртуальної реальності. Наведена фактажність найбільш виразно дозволяє досягти успіху на шляху до побудови полікультурного професійно-комунікативного процесу на рівні різних соціокультурних груп та соціальних інститутів.

На сьогодні, перспективним залишається завдання розробки інноваційних освітніх методик навчання різних освітніх компонентів з допомогою залучення ІКТ. Саме останні уможливають полегшення процесу отримання суб'єктами пізнання інформації та систематичного доступу до неї, на основі урахування їх індивідуальних освітніх потреб та здібностей.

На наш погляд, для кожного класичного ЗВО залишається актуальним питання першочергового та повнокомплексного забезпечення електронними освітніми ресурсами тих суб'єктів пізнання, які навчаються за спеціальностями таких галузей знань, як: 9 «Біологія», 10 «Природничі науки», 11 «Математика і статистика», 12 «Інформаційні технології» та інших галузей технічного спрямування. Остання фактажність обґрунтована, з одного боку, складнощами освоєння змістового контенту здобувачами таких спеціальностей в умовах змішаного навчання, а з іншого – значущістю якості їх фахової підготовки для подальшої повоєнної відбудови нашої держави. У змістовому викладі останніх тез вбачаємо перспективи для реалізації подальших дослідницьких розвідок з даного наукового напрямку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Inamorato dos Santos A., Gaušas S., Mackevičiūtė R., Jotautytė A., & Martinaitis Ž. Innovating Professional

Development in Higher Education: Case Studies. *Publications Office of the European Union*. Luxembourg, 2019. 341 p.

2. Bakhmat N., Dudka T., & Liubarets V. Multimedia education technologies usage as the condition for quality training of the managers of socio-cultural activity. *ITLT*. 2018. vol. 64. no. 2. Pp. 98–109.

REFERENCES

1. Inamorato dos Santos, A., Gaušas, S., Mackevičiūtė, R., Jotautytė, A., & Martinaitis, Ž. (2019). *Innovating Professional Development in Higher Education: Case Studies*. Publications Office of the European Union. Luxembourg. 341 p. [in English]

2. Bakhmat, N., Dudka, T., & Liubarets, V. (2018). *Multimedia education technologies usage as the condition for quality training of the managers of socio-cultural activity*. ITLT. vol. 64. no. 2. Pp. 98–109. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДУДКА Тетяна Юрївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: загальна педагогіка та історія педагогіки, туризмологія.

ЧУМАК Микола Євгенійович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних технологій і програмування Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Наукові інтереси: теорія та історія педагогіки, дидактика природничих та технологічних наук.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

DUDKA Tetiana Yuryivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department pedagogy and psychology of vocational education National Aviation University.

Scientific interests: general pedagogy and history of pedagogy.

CHUMAK Mykola Yevgeniovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Information Technology and Programming Dragomanov Ukrainian State University

Scientific interests: theory and history of pedagogy, didactics of natural and technological sciences.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 502.2 (07)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-275-278

КОМАР Ольга Анатоліївна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0289-2359>

e-mail: komar_olga@ukr.net

РОЗВИТОК ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ

Ключовим завданням сучасної початкової освіти є забезпечення всебічного розвитку особистості засобами навчальних предметів. Особливе значення для дітей молодшого шкільного віку має якісне засвоєння змісту природничої освіти. Це зумовлено тим, що природничі знання, здобуті під час навчання в початковій школі, є базою для вивчення природничих дисциплін (біологія, хімія, фізика, географія) у середніх і старших класах. Водночас надто важливо вже з перших шкільних років сформуванню в учнів систему природничих знань і вмій, особистісно-ціннісних орієнтацій, необхідних їм для світосприйняття й цивілізованої взаємодії з природним середовищем.

Доведено, що основи світогляду особистості закладаються в молодшому шкільному дитинстві, тому ознайомлення дітей із природою та виховання відповідального ставлення до неї саме в цьому віці має велике значення і є невід'ємним складником освітнього процесу в початковій школі.

Одним із напрямів розв'язання завдання забезпечення якісного засвоєння учнями змісту природничої початкової освіти є вдумливе осмислення, об'єктивна оцінка вагомих теоретичних та практичних здобутків вітчизняної педагогічної думки минулих років.